

PEDAGOGISK
MANGFOLD

Innhold

Kapittel 1

Pedagogisk mangfold	13
<i>Vivian D. Haugen og Gerd Stølen</i>	
1.0 Innledning	13
1.1 Hva er pedagogikk?	14
1.2 Pedagogikk som profesjon og disiplin	16
1.3 Spesialpedagogikk som akademisk profesjon og disiplin i Norge	18
1.4 Hvor møter vi pedagogikk?	20
1.5 Pedagogisk mangfold	21

Kapittel 2

Utdannings sosiologiske problemstillinger	34
<i>Unn-Doris K. Bæck</i>	
2.0 Innledning	34
2.1 Mot en forståelse av utdanningsvalg	35
2.2 Hva er utdannings sosiologi?	37
2.3 Å forklare sosial reproduksjon av ulikhet: kultur eller kost–nytte?	39
Kulturforklaringer	40
Kost–nytte–forklaringer	41
2.4 Bourdieus begreper habitus og kulturell kapital	43
2.5 Kulturell kapital i utdanningssystemet	45
2.6 Utdanning og endringsprosesser	46
2.7 Avslutning	49

Kapittel 3

Sted som mulighetsrom og læringsarena	52
--	-----------

Gry Paulgaard

3.0 Innledning	52
3.1 Globalisering – forestillinger om likhet og ulikhet . . .	54
3.2 Sted, praksis og læring	55
3.3 Endrede betingelser for arbeid og utdanning	58
3.4 «Hele byen e uten jobb»	61
3.5 Strukturelle endringer og individuelle omkostninger	65
3.6 Sted som forskjellsmarkør	68

Kapittel 4

Didaktiske modeller og pedagogiske koder	74
---	-----------

Vidar Vambheim

4.0 Innledning	74
4.1 Begrepene didaktikk og pedagogikk	74
4.2 Didaktikkens bestanddeler og didaktisk logikk. To grunnleggende tilnærminger til undervisning . . .	75
4.3 Didaktiske kategorier og didaktiske modeller	78
4.4 Bottom–up, top–down, eller begge deler?	82
4.5 Mesterlære og perifer, situert deltakelse	86
4.6 Innvendinger	90
4.7 Koder, klassifikasjon og innramming	93

Kapittel 5

Læringsformer i ulike praksisfellesskap	101
--	------------

Gerd Stølen

5.0 Innledning	101
5.1 Situert læring og mesterlære i et fenomenologisk perspektiv	102
5.2 Fem eksempler fra arbeidslivets klasserom	104
5.3 Arbeidsprosess og læringsprosess	106
5.4 Læringens tilgjengelighet – en legitim perifer situasjon	108
5.5 Praksisfeltets språk	110

5.6 Lærestedets betydning	111
5.7 Mesterlære og situert læring i dag	112
5.8 Avslutning	116

Kapittel 6

Læring og lærevansker	118
--	------------

Vivian D. Haugen

6.0 Innledning	118
6.1 Læring, modning og utvikling	119
6.2 Hva er læring?	121
6.3 Undervisning og læring	126
6.4 Samfunnets fokus på læring	128
6.5 Foreldreinvolvering	131
6.6 Lærevansker	132
6.7 Tre kategorier av lærevansker	134
Spesifikke lærevansker	135
Generelle lærevansker	135
Sammensatte lærevansker	136
6.8 Lærevansker og «vente og se»-holdning	136
6.9 Tidlig innsats	137
6.10 Hvorfor er det viktig å ha fokus på tidlig innsats?	138
6.11 Avslutning	140

Kapittel 7

Tilpasset opplæring i skole og samfunn	146
---	------------

Jarle Bakke

7.0 Innledning	146
7.1 Begynnelsen	147
7.2 Enhetsskole og tilpasset opplæring	148
7.3 Tilpasset opplæring og integrering	151
7.4 Tilpasset opplæring – et uklart begrep	154
7.5 Tilpasset opplæring som lovbundet rettighet	155
7.6 Tilpasset opplæring og spesialpedagogikk	158
7.7 Tilpasset opplæring og sosial utjevning	159
7.8 Avslutning	162

Kapittel 8**Perspectives in Inclusive and Special Education 165***Gregor Maxwell*

8.0 Introduction	165
8.1 Inclusive education in Norway	166
8.2 Inclusion	167
8.3 Perspectives.	170
8.4 The compensation perspective	170
Problem groups	171
Educational and pedagogical implications of the compensation perspective	173
8.5 The Critical Perspective	173
Educational and pedagogical implications of the critical perspective	175
8.6 The dilemma perspective.	175
Educational and pedagogical implications of the dilemma perspective	178
8.7 Summary of the three perspectives.	178
8.8 Practical approaches: bio-psycho-social and inclusive and special education	179
Recent discussion in the field	182
8.9 The Norwegian situation.	183
8.10 Concluding remarks	183

Kapittel 9**Barns utvikling 188***Richard Haugen*

9.0 Innledning	188
9.1 Biologisk betinget utvikling	189
Medfødte refleksers betydning for utviklingen	190
Utvikling av grovmotorikk	191
Utvikling av finmotorikk	192
9.2 Sosial utvikling	192
Sosiale relasjoner i form av vennskap.	193
Sosial kompetanse og betydning for utvikling.	194

9.3 Utvikling av emosjoner og temperament	195
Teorier om utvikling av emosjoner eller følelser . . .	196
Temperament	197
9.4 Utvikling av tilknytning og selvoppfatning	198
Begrepet tilknytning	198
Begrepet selvoppfatning	199
Hva er selvoppfatning?	200
Faktorer som påvirker selvoppfatningen	200
Selvoppfatning og identitet	201
9.5 Kognitiv utvikling	201
Sansning og persepsjon	202
Kognitiv utvikling hos barn og unge belyst ved	
Piagets teori	202
Språk og begrepsutvikling	206
Teoretiske syn på språkutvikling	206
9.6 Avsluttende kommentar	207

Kapittel 10

Anerkjennelse og pedagogikk	210
--	------------

Andrew Kristiansen

10.0 Innledning	210
10.1 Psykologiske perspektiver	211
10.2 Sosiologiske perspektiver	212
10.3 Filosofiske perspektiver	214
10.4 Pedagogikk og anerkjennelse	216
10.5 Anerkjennelse i skolen	219
10.6 Relasjoner og intersubjektivitet	220
10.7 Utfordringer	221
10.8 Kultur for anerkjennelse	222
10.9 Avslutning	227

Kapittel 11

Menneskets dannelse	229
--------------------------------------	------------

Tomas Stølen

11.0 Innledning	229
---------------------------	-----

11.1 En humanisering av mennesket.	230
11.2 En uendelig læringsprosess	235
11.3 Danning i kunnskapssamfunnet	240
11.4 Avslutning	242

Kapittel 12

Filosofiske samtaler – stimulering av elevers kritiske tenkning	245
--	-----

Kristin Emilie W. Bjørndal

12.0 Innledning	245
12.1 Hva er kritisk tenkning?	246
12.2 Å fremme elevers kritiske tenkning gjennom filosofiske samtaler.	250
12.3 Hvordan gjennomføre filosofiske samtaler i skolen? Undersøkende fellesskap	253
12.4 Hvorfor skal barn lære kritisk tenkning?	260

Kapittel 13

Profesjon og pedagogikk	264
--	-----

Randi Skjelmo

13.0 Innledning	264
Hvorfor er læreryrket blitt et eget yrke?	264
13.1 Strategier for å utvikle profesjonsgrunnlaget.	267
13.2 Interne initiativ	267
13.3 Eksterne transaksjoner.	268
13.4 Politiske forhandlinger	269
13.5 Fra etablering av egne institusjoner for utdanning av lærere til sikring av en felles nasjonal standard	270
13.6 Statlig styring og initiativ til reformer for å utvide og styrke lærernes utdanning	275
13.7 Pedagogikk som del av profesjonsgrunnlaget	283
13.8 Avslutning	286

Kapittel 14

Et historisk-komparativt perspektiv på norsk utdanning . . . 290

Tone Skinningsrud

14.0 Innledning	290
Historisk og komparativ utdanningsforskning	291
14.1 Teoretisk perspektiv	295
14.2 Skolen og samfunnets behov	296
14.3 Fellestrekk ved skolens utvikling i vestlige land	297
Kirkeskolene fra middelalderen	298
Framveksten av utdanningssystemene i løpet av 1800-tallet	299
14.4 Framveksten og utviklingen av det norske utdanningssystemet (enhetsskolen).	302
14.5 Sentraliserte og desentraliserte utdanningssystemer Privatskolesektoren i desentraliserte utdanningssystemer	304
14.6 Privatskolepolitikken i norsk utdanningshistorie	307
14.7 Privatskoler i de skandinaviske land på 1990- og 2000-tallet	312
Sverige	313
Norge	314
Danmark	315
14.8 Avslutning	316

Stikkord 320

Forfatterromtaler 328